

"Jag förstår ju att hbtq-personer flyttar till större städer och så"

En intervjustudie om hbtqi-personers erfarenheter
av att leva i Jönköpings län

"Jag förstår ju att hbtq-personer flyttar till större städer och så"

En intervjustudie om hbtqi-personers erfarenheter av att leva i Jönköpings län

Meddelande	nummer 22:21
Referens	Johanna Thomas, Enheten för social hållbarhet, Samhällsavdelningen, November, 2022
Kontaktperson	Josefin Andersson, Länsstyrelsen i Jönköpings län,
Webbplats	www.lansstyrelsen.se/jonkoping
Fotografier	Camilla Zilo och Symbolbilder
ISSN	1101-9425
ISRN	LSTY-F-M—22/21--SE

Förord

Skildringen av att allt utanför storstäderna är ogästvänligt och otryggt för hbtqi-personer är inte ny och den fortsätter att berättas och återberättas. Samtidigt syns allt oftare också en berättelse om en annan sorts trygghet och hemmahörande i det lilla samhället eller på landsbygden där alla känner alla. Den queera lands- och glesbygden har under senare år börjat studeras, diskuteras och sättas på kartan.

Idén om den här rapporten växte fram ur diskussioner om Jönköpings län som en traditionell och heteronormativ bygd som, mer än de flesta platser i Sverige, skulle vara ogästvänlig för queera liv. Vi undrade om det stämde eller om det är en berättelse som lever sitt eget liv, på samma sätt som berättelserna om den glada göteborgaren, den tysta norrlänningen och den snåla smålänningen.

Vi har inte nödvändigtvis kommit närmre sanningen – det är ett mycket större forskningsprojekt som vi hoppas att någon en dag vill ta sig an – men har fått ta del av andra personers bilder av den. I den här rapporten möter vi fem personer som delar sina berättelser om att vara en del av hbtqi-communityt och bo i Jönköpings län. Vi vill rikta ett stort tack till dem, för att de berättar om erfarenheter, förutsättningar och tankar. Vi vill också tacka Johanna Thomas som har genomfört intervjuerna och skrivit rapporten under sin praktik, som en del av kandidatprogrammet för mångfaldsstudier vid Stockholms universitet.

Josefin Andersson
Sakkunnig i jämställdhet
Länsstyrelsen i Jönköpings län

Håkan Carlsson
Folkhälsoutvecklare
Region Jönköpings län

Innehållsförteckning

Förord (alltid högersida)	2
Inledning	4
Uppdrag & syfte	5
Begrepp	5
Utgångspunkter	7
Metod och urval	8
Urval	9
Etiska överväganden	10
Studiens begränsningar	10
Resultat	12
Heteronormer	12
Att växa upp i ett heteronormativt samhälle	12
Kommentarer och frågor	15
När/var en inte delar med sig	17
Skillnader mellan platser	18
Flytten till staden	18
Är det värre i länet?	20
Behov och förbättringsmöjligheter	22
Hbtqi-sammanhang	22
Strukturellt	24
Diskussion	26
Heteronormativiteten	26
Hbtqi utanför storstäder	27
De perspektiv som saknas	28
Avslutande diskussion	29
Referenser	30
Bilagor	32
Bilaga 1	32

Inledning

Trots att Sverige ofta beskrivs som ett öppet land med låg grad av intolerans mot homo- och bisexuella personer utsätts fortfarande hbtqi-personer, speciellt transpersoner, för fördomar, diskriminering och våld på grund av negativa föreställningar om sexualitet och könsidentitet (Arbetsmarknadsdepartementet, 2021, s. 11). Det finns en kulturell föreställning om att denna utsatthet är speciellt markant utanför storstäder vilket skapar föreställningen att hbtqi-personer inte kan leva ett lyckligt liv utanför storstadens centrum. Mindre orter förstås som otrygga platser för queera liv att existera på (Halberstam, 2005).

Uppdelningen mellan landsbygden och staden är ett återkommande narrativ och berör ofta frågor som resurser och tillgängligheter. Städer antas ofta vara det centrala för ett land medan bygden placeras i periferin, trots att storstäder utgör en minoritet i Sverige. Det finns även en brist på resurser i relation till hbtq-frågor. Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällsfrågor (MUCF) redovisar i delrapport 1 och 2 av Uppdrag att stärka förutsättningarna att skapa mötesplatser för unga hbtq-personer (2020, 2021) att av de 50 verk samma mötesplatser för unga hbtq-personer som de identifierade fanns det en stor brist gällande geografisk tillgänglighet, då över hälften av mötesplatserna fanns i storstäder. Den enda mötesplatsen i Jönköpings län fanns i Jönköpings kommun (2021, s. 37(70)). Myndigheten lyckades inte hitta några hbtq-mötesplatser alls i landsbygdskommuner. Det finns alltså en stor brist på hbtq-specifika utrymmen för unga som bor utanför städer.

Frågan blir då om en plats som Jönköpings län är en välkomnande plats för hbtqi-personer eller ej? Enligt Statistikmyndigheten SCB hade Jönköpings län lägst andel personer i samkönade äktenskap/registrerat partnerskap den 31 december 2017 med 46 per 100 000 invånare (164 st.) (Samkönade äktenskap vanligast bland kvinnor, 2018) – statistik som verkar tala för att Jönköpings län kan falla in i den kulturella normen att hbtqi-personer flyttar till städerna.

Uppdrag & syfte

Studien har genomförts av en student vid Stockholms universitet som en del av en praktik på Länsstyrelsen i Jönköpings län och i samråd med Region Jönköpings län. Syftet är att genom intervjuer synliggöra hbtqi-personers upplevelser och erfarenheter av att bo och leva i Jönköpings län. Studien strävar efter att synliggöra och bidra med kunskap om hur hbtqi-personers livsvillkor i länet kan se ut samt att lyfta de intervjuades egna tankar om platsens betydelse. Metoden är kvalitativ för att ge utrymme åt informanternas berättelser. Studien har inte för avsikt att ge en övergripande sanning om hbtqi-personers livsvillkor i länet utan att lyssna på och ge plats åt några individers personliga berättelser.

Studien är en del av Länsstyrelsens arbete för att stärka mänskliga rättigheter samt i arbetet för ökad jämställdhet. Den knyter också an till FN:s Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Vidare tar studien sin utgångspunkt i regeringens politik för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter, se bland annat En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck (Arbetsmarknadsdepartementet 2014) och Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter (2021). Genom att synliggöra och bidra med kunskap om hbtqi-personers livsvillkor är förhoppningen att kunna bidra till att främja allas lika rättigheter och möjligheter oavsett sexualitet, könsidentitet eller könsuttryck.

Begrepp

Hbtqi

Med utgångspunkt i regeringens arbete för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter används förkortningen hbtqi i rapporten. Förkortningen i dess helhet står för homosexuella, bisexuella, transpersoner, queera och intersexpersoner. Andra varianter av förkortningen (exempelvis hbt, hbtq, hbtq+, hbtqi+) kan komma att användas för att korrekt återge begreppsanvändningen i exempelvis tidigare forskning och i informanternas berättelser.

H, B och T

Homo- och bisexualitet handlar, precis som heterosexualitet, om sexuell läggning och sexualitet. Transpersoner är ett brett samlingsbegrepp som innefattar personer vars könsidentitet och/eller könsuttryck inte stämmer överens med det kön de tillskrivits vid födseln. Motsatsen till transperson är cisperson, vilket avser personer vars juridiska och biologiska kön som de tillskrivits vid födseln stämmer överens med deras upplevda könsidentitet och könsuttryck (Arbetsmarknadsdepartementet, 2021, s. 5). Transpersoner är en heterogen grupp, vilket innebär att det finns stora variationer i upplevelser av kön inom gruppen. Vissa transpersoner har, precis som cispersoner, ett binärt kön (kvinna eller man) medan andra transpersoner har ett kön som inte utgår från den binära uppdelningen av kvinna och man, och är då icke-binära. Icke-binär är, på samma sätt som trans, ett samlingsbegrepp för en stor variation av olika könsidentiteter och upplevelser, och är därmed inte en homogen grupp.

Q för queer

Ordet queer har många olika betydelser i olika sammanhang men hänvisar ofta till ett normkritiskt förhållningssätt kring normer kring sexualitet, kön och könsuttryck. Queer kan användas för att beskriva ett uttryck eller en handling som går emot dessa normer, men

kan även användas som en identitetsmarkör som hänvisar till att vara icke-normativ i sig. Ordet används i denna rapport på olika sätt beroende på sammanhanget. I vissa fall används det som ett samlingsbegrepp för personer som på något sätt bryter mot samhällets normer kring sexualitet, kön, och könsuttryck. I andra fall kan det vara en beskrivning av en viss normbrytande handling, och ibland kan det vara en identitet i sig.

I för intersex

Intersex eller intersexvariationer är då den fysiska kroppen inte passar in i samhällets binära föreställningar om kropp och kön; hur en kvinnlig kropp respektive en manlig kropp förväntas se ut eller vilka funktioner den förväntas ha. Intersexvariationer är medfödda tillstånd eller diagnoser och kan omfatta yttre eller inre könsorgan eller könskromosomer. Medan vissa variationer upptäcks vid födseln kan andra komma till uttryck först när en person går in i puberteten eller försöker få barn (Arbetsmarknadsdepartementet, 2021, s. 6). Personer med intersexvariationer kan vara kvinnor, män eller icke-binära. För vissa personer med intersexvariationer kan intersex vara deras könsidentitet, medan det för andra kan vara en del av deras identitet men inte deras könsidentitet (Transformering, 2020).

Vi har valt att inkludera intersex när vi har sökt efter informanter eftersom gruppen idag allt oftare inkluderas i samtalet om hbtq-frågor. Detta är en grupp som, liksom resten av hbtq-rörelsen, påverkas starkt av tvåkönsnormer (föreställningen att det bara finns två kön) och binära kroppsnormer som säger hur en kvinnlig kropp respektive manlig kropp ska se ut. Vi förstår samtidigt att inte alla personer med intersexvariationer känner en tillhörighet till hbtqi-rörelsen.

Plus+

Variationerna av icke-normativa identiteter och uttryck skiljer sig från person till person och kan därmed inte helt täckas av ett fåtal bokstäver i en förkortning som hbtqi. Därför har vi i vissa fall inkluderat ett plustecken (+) för att markera och hänvisa till den stora mångfald av människor som inte passar in i, eller som aktivt går emot, de normer kring sexualitet, kön och könsuttryck som finns i samhället men som inte innefattas i just "hbtqi". Dessa personer är lika relevanta till det vi vill undersöka. Vi hoppas att denna mångfald verkligen markeras med inkludandet av både queer som begrepp och i användningen av just detta plustecken (+).

Kön och könsuttryck

Kön och könsuttryck är två begrepp som många gånger samverkar. I denna rapport hänvisar begreppet kön (eller könsidentitet) till en persons upplevda könsidentitet, som i vissa situationer kan möta motstånd eller ifrågasättas av det omgivande samhällets tolkning av personen. Könsuttryck är det specifika sättet personer väljer att presentera sig själv; saker som kläder, smink, kroppsspråk, handlingar och beteenden är exempel på uttryck. En persons könsuttryck behöver inte gå i linje med de samhälleliga könsnormerna för dennes könsidentitet, och kan vara normbrytande oavsett om personen är trans eller cis. Alla individer, oavsett om de är trans eller cis, har en könsidentitet och ett könsuttryck.

Utgångspunkter

Studien har genomförts av en kandidatstudent i genusvetenskap med fokus på mångfaldsstudier vid Stockholms universitet. Detta har inneburit att studien har ett genusvetenskapligt och intersektionellt perspektiv på hur normer och makt uttrycks och regleras i sociala möten, med det specifika fokuset på normer kring sexualitet, könsidentitet och könsuttryck. Intersektionalitet är ett perspektiv som strävar efter att synliggöra hur olika maktordningar samverkar och påverkar varandra i samhället och formar olika upplevelser för olika personer beroende på deras identiteter och grupptillhörigheter. Saker som olika åldrar, kön och sexualitet skapar olika upplevelser för olika personer.

Fokus i studien är att undersöka de normer som informanterna bemöter och förhandlar med i vardagen. Hur beskriver de sina upplevelser och känslor kring sina identiteter i relation till det sociala sammanhang de befinner sig i? Upplever de att deras sociala sammanhang påverkas av deras identiteter? Studien grundar sig främst i queerteoretiska utgångspunkter kring föreställningar om det ”normala”, vilket kan komma till uttryck på många olika sätt beroende på vilka normer som påverkar mest.

Heteronormativitet – förväntningen och antagandet att ett heterosexuellt begär och heterosexuella förhållanden är det mest normala och naturliga – är en dominerande norm i vårt samhälle och uttrycks på olika sätt. Den queeranalytiska teorin om den heterosexuella matrisen resonerar att i dessa heteronormer medföljer även starka könsnormer. För att relationer mellan kvinnor och män ska antas som det mest ”naturliga” och ”normala” sättet att leva, måste det även finnas normer som definierar vad kvinnor och män ”är” och ”ska göra”. För att uppfattas som begriplig och ”normal” i ett samhälle förväntas och antas det därmed att män ska se ut och uppföra sig ”som män” och att kvinnor ska se ut och uppföra sig ”som kvinnor”, detta i enlighet med den kropp de har (Ambjörnsson, 2016, s. 94–95). På så sätt har heteronormativitet starka kopplingar till cisnormativitet och tvåkönsnormen: förväntningen och antagandet att ha ett kön och könsuttryck som går i linje med samhällets binära normer kring kvinnor och män. Om en person inte uppfyller dessa normer riskerar de att sticka ut och markeras som annorlunda, konstiga eller obegripliga, detta genom exempelvis blickar, ifrågasättanden eller diskriminering.

Heteronormativitet kan även uttryckas genom det så kallade heteronormativa livsmanuset (Ambjörnsson & Bromseth, 2010). Detta är de förväntningar om det ”naturliga” och självklara livet som ”normala” människor lever. Saker som att hitta en partner, att gifta sig och att få barn är exempel på dessa förväntningar. Det kan även vara förväntningar på när och i vilken ordning i livet saker och ting ska ske.

Dessa normer om vad som krävs för att bli begriplig inom ett visst sammanhang existerar även inom queera liv. Det finns ett narrativ att queera liv endast kan frodas i ett storstadssammanhang, vilket leder till förväntningen att queera personer alltid ska flytta till storstaden (Halberstam, 2005). Detta narrativ leder samtidigt till föreställningen att det inte går att vara queer utanför storstäder. Detta kan osynliggöra och omöjliggöra föreställningen av lyckliga queera liv på mindre orter då dessa liv inte accepteras som legitima liv utifrån en queer kontext men inte heller utifrån en heteronormativ kontext.

Den vetenskapliga tidskriften *lambda nordica* är en tidskrift som fokuserar på tvärvetenskaplig forskning med anknytning till lesbiska/homo/bi/trans och queerstudier.

Tidskriftens första nummer år 2019 (volym 24) vid namn Queer nordisk *bygd har sitt fokus på just forskning om relationerna mellan queer och olika sorters lands- och glesbygder. Stora delar av denna studie tar avstamp i forskningen som redovisas Queer nordisk *bygd, då denna studie också strävar efter att sätta ljus på just queera liv utanför en storstadskontext.

Studien utgår även från teorier kring minoritetsstress. Minoritetsstress är ett begrepp som beskriver den extra utsatthet personer från stigmatiserade minoritetsgrupper utsätts för. För hbtqi-personer är denna stigmatisering starkt kopplad till de normer kring sexualitet, kön, och könsuttryck som de inte kan eller vill följa. Exempel på stressrelaterade upplevelser som hbtqi-personer utsätts för kan vara diskriminering, våld, hot, social isolering på grund av sin hbtqi-identitet och stress kring att inte kunna vara öppen med sin sexualitet eller könsidentitet av rädsla för att bli utsatt för diskriminering (Bränström, 2018, s. 30–31). Det kan även bestå av mer vardagliga uttryck av stigmatisering; saker som nedlåtande behandling, ringaktande kommentarer, antaganden eller stereotyper kan i individuella möten verka obetydliga, men placerade i en större kontext kan de tyda på ett bredare mönster av diskriminering och utsatthet (RFSL, 2019; SOU 2005:41, s. 71ff).

Metod och urval

Studien är en kvalitativ studie i form av intervjuer med fem informanter i åldrarna 25–45 år, som alla bor i Jönköpings län idag. Fyra av fem informanter är födda och uppvuxna någonstans i Jönköpings län och har aldrig bott utanför länet. En informant är född och uppvuxen utanför länet och har flyttat till Jönköpings län som vuxen. Alla informanter har någon gång levt i Jönköping.

Alla informanter fick frågan om de ville beskriva sin könsidentitet och sexuella läggning, därmed är alla identitetsmarkörer som används i denna rapport självbeskrivande. Tre av informanterna är ciskvinnor, en är trans och icke-binär och en är cisman. Flera olika begrepp användes av informanterna för att beskriva sin sexualitet och identitet. Studien inkluderar i och med detta perspektiv från personer som är lesbiska, bisexuella, homosexuella, asexuella, polyamorösa, queera, och även dem som inte upplever ett behov att definiera sin sexualitet. Informanterna lever alla öppet med sina identiteter på något sätt, men började dela med sig av sina identiteter i olika delar av livet.

Några av informanterna har barn. Majoriteten av informanterna är i förhållanden och/eller äktenskap. Samtliga informanter rasifieras som vita. En informant lyfte sin neuropsykiatriska funktionsnedsättning som en viktig del av sin identitet. Resterande informanter delade inte med sig av erfarenheter av funktionsnedsättningar eller funktionsvariationer och ingen diskuterade upplevelser av funkofobi. Av de fem informanterna arbetar två i traditionellt mansdominerade industriarbeten och tre i traditionellt kvinnodominerade tjänstepersonsarbeten inom olika yrkesområden.

Intervjuerna genomfördes som djupintervjuer, även kallade halvstrukturerade intervjuer, vilket kan beskrivas som ett fritt samtal kring förbestämda teman. Djupintervjuerna bestod av öppna frågor kring identiteter och upplevelser av bemötande i olika sociala sammanhang och frågorna strävade efter att tillåta informanterna möjligheten att ge längre svar i de områden som berörde dem (Tjora s. 81).

Två intervjuguider förbereddes inför intervjuerna. Den ena var utformad för informanter som flyttat till Jönköpings län senare i livet och den andra för informanter som vuxit upp i Jönköpings län. Intervjuguiden berörde teman kring identitet, bemötanden, sociala sammanhang samt uppväxt för dem som vuxit upp inom länet (eftersom studien endast undersökte erfarenheter av att leva i Jönköpings län). Varje teman hade en rad öppna frågor som uppmuntrade till reflektion från informanterna samtidigt som informanterna fick styra samtalet och beröra de tankar och upplevelser som var mest relevanta för dem.

Alla fem intervjuer genomfördes som fysiska möten och var mellan 45 minuter och en timme långa. Alla intervjuer spelades in för att sedan transkriberas. De transkriberade intervjuerna analyserades därefter för att identifiera de teman som informanternas berättelser kretsade kring som berörde just deras hbtqi-identiteters samverkan med deras sociala sammanhang. De olika intervjuernas övergripande teman kom sedan att jämföras och sammanfattas i denna rapport.

Resultatet som redovisas i denna kvalitativa studie kan inte generaliseras till att gälla alla hbtqi-personer i Jönköpings län. Resultaten kan därmed inte ses som en sanning om hur vanligt eller omfattande de teman som diskuteras i rapporten är för hbtqi-personer inom Jönköpings län.

Urval

För att få kontakt med informanter skrevs en kort annons som inkluderade en beskrivning av studien samt en mejladress att kontakta för de som var intresserade av att delta eller ville veta mer. Studien beskrevs som en anonymiserad intervjustudie om hbtqi+-personers livsvillkor i Jönköpings län. I annonsen söktes hbtqi+-personer över 18 år som bor i Jönköpings län och som vill dela med sig av sin berättelse. Förkortningen hbtqi+ valdes för att annonsen skulle vara lättillgänglig men samtidigt vända sig till så många som möjligt.

Texten samt en medföljande bild delades på Länsstyrelsens offentliga Facebook-sida. Flera relevanta aktörer, som exempelvis RFSL Jönköping samt Jönköping Qom Ut (organisationen som arrangerar Jönköping Pride), kontaktades och delade Länsstyrelsens inlägg på sina respektive Facebook-sidor. Informationen i inlägget delades även i relevanta privata Facebook grupper samt via aktörer med anknytningar till just att vara hbtqi+ i Jönköping efter förfrågan från studiens författare. Länsstyrelsens inlägg delades även självmant av andra aktörer, både organisationer och privatpersoner.

Annonseringen efter informanter skedde alltså öppet, då alla som tog del av informationen hade möjligheten att anmäla intresset. Urvalet av informanter var dock beroende av att informanterna kunde ta del av efterfrågan, antingen via Facebook eller genom de mer privata nätverk som de delades i. Detta kan därför på vissa sätt anses ha begränsat vilka informanter som kunnat delta i studien. Samtidigt har det även gett en bredare möjlighet till spridning hos informanterna i relation till exempelvis identitet, ålder och geografisk spridning än om informanter söktes enbart inom en viss organisation eller genom olika personliga nätverk.

De fem första informanter som kontaktade Länsstyrelsen valdes för att delta, utifrån de resurser och tid som fanns för studien. Det fanns dock fler individer som anmälde sitt intresse till studien efter att platserna för informanter fyllts upp. Detta tyder på att det finns

intresse för projekt som berör frågor som dessa i länet. Om studien hade genomförts under längre tid hade det varit möjligt att inkludera fler personer, och därmed kanske få en större mångfald, eller att göra ett urval med syfte att få en större spridning bland informanterna.

Etiska överväganden

När en statlig myndighet som Länsstyrelsen genomför en intervjustudie om personliga uppgifter är det viktigt att ha flera etiska överväganden i åtanke. Etiska överväganden bör göras både kring hur uppgifterna i fråga behandlas och kring vad det innebär att utföra studien som statlig myndighet.

En viktig etisk aspekt i insamlingen av informationen är maktpositionen som Länsstyrelsen besitter som statlig myndighet. Trots att det var ett frivilligt deltagande där informanterna kunde välja att dra sig ur närsomhelst, existerar det en tydlig maktdimension som är viktig att belysa då den inte går att bortse ifrån. Den maktposition som Länsstyrelsen besitter kan komma att påverka vem som väljer att delta men även vem som väljer att inte delta. Om individer har haft dåliga erfarenheter av andra myndigheter tidigare kan detta påverka deras tilltro till myndigheter över lag. Att Länsstyrelsen är en myndighet kan därför ses som ett hinder i en studie som denna då det finns en risk att individer vars erfarenheter och upplevelser skulle vara relevanta för studien inte vill delta. Det är heller inte säkert att en privatperson har kunskap om vad Länsstyrelsen arbetar med, och inte minst hur Länsstyrelsens arbete relaterar till hbtqi-frågor. Denna osäkerhet och otydlighet kan även bidra till vissa individers ovilja att dela med sig av personlig information till en statlig myndighet utan att veta vad denna information ska användas till.

För att bemöta dessa hinder inkluderades en text om sekretess i den offentliga förfrågan om informanter som publicerades i sociala medier. Texten beskrev kort att information som delas under intervjuerna kommer att anonymiseras och att de personuppgifter som lämnas omfattas av sekretess och hanteras i enlighet med GDPR. Ett informationsbrev delades sedan med de personer som uttryckt sitt intresse att delta. I detta informationsbrev beskrevs mer utförligt studiens syfte och vad som förväntas av dem som informanter, samt hur deras personuppgifter behandlas (se bilaga 1). Där informerades dem även om att de har rätten att avsluta deltagandet i studien när som helst under arbetets gång och att alla uppgifter om dem samt material från intervjuerna då raderas. Detta kunde endast delas till dem som redan tagit kontakt med Länsstyrelsen och uttryckt intresse, vilket innebär att den mer utförliga informationen förblev otillgänglig för de som eventuellt skulle ha valt att delta om de hade fått informationen först.

För att anonymisera informanterna i denna rapport redovisas endast övergripande teman, och så långt som möjligt beskrivs inga specifika upplevelser eller situationer. I de fallen där individer hänvisas till beskrivs informanten endast genom de aspekter av deras identitet som är relevant för sammanhanget. I resultatet används även belysande citat som är lyfta direkt från intervjuerna för att illustrera informanternas perspektiv i deras egna ord. För att placera citatet i ett sammanhang har här även relevant information om personen redovisats.

Studiens begränsningar

Då detta är en kvalitativ studie med endast ett fåtal informanter finns det perspektiv och insikter som inte har kunnat inkluderas. Hur rekryteringsmetoden som används men även

Länsstyrelsens position som statlig myndighet har påverkat vilka som kunnat och valt att delta i studien är därför svårt att dra slutsatser kring.

Två svagheter med studien som bör diskuteras är fokuset på Jönköping samt uteslutandet av före detta länsbor. Studien kan beskrivas vara centrerad kring Jönköpings tätort då alla som deltagit i studien någon gång i livet bott där och stora delar av deras reflektioner berörde just staden. Detta innebär att denna studie helt saknar perspektiv som endast fokuserar på mindre och glesare orter. Då studien är liten går det inte att dra några slutsatser om vad detta beror på, men det är en aspekt som noterats i arbetet med den.

En annan brist med studiens utformning är att den endast inkluderar perspektiv från dem som bor i Jönköpings län idag. Detta innebär att perspektiv från hbtqi-personer som vuxit upp i länet men sedan valt att flytta därifrån helt utesluts. Dessa perspektiv skulle kunna vara mycket givande i en studie om hbtqi-personers livsvillkor i Jönköpings län, då valet att flytta från länet kan vara relaterat till just det bemötande dessa individer i fråga upplevt som hbtqi-person i länet. Studien saknar även en mångfald av etniciteter och nationaliteter samt funktionsvariationer. Det går inte att veta hur avsaknaden av dessa berättelser har påverkat rapporten.

Resultat

Det fanns en stor mångfald av reflektioner och upplevelser i de fem informanternas berättelser i denna studie. Vissa teman återkom i flera informanternas berättelser men på olika sätt. Detta är en viktig aspekt att komma ihåg under läsningen av de teman som har plockats ut nedan; trots att de olika uttalandena redovisas gemensamt så skiljde sig informanternas erfarenheter och åsikter kring de olika teman som lyfts. De teman som redovisas här är ett försök att skapa en röd tråd kring hur det kan vara att leva i Jönköpings län baserat på en mångfald av berättelser.

De gemensamma teman som redovisas är uppdelade i tre huvudteman som har två till tre underteman var. Det första huvudtemat berör informanternas reflektioner och upplevelser av heteronormativitet. Det har underrubriker som berör hur de var att växa upp i ett heteronormativt samhälle, hur informanterna märker av heteronormer genom kommentarer och frågor från omgivningen samt reflektioner kring att aktivt välja att vara öppen med sin identitet. Det andra huvudtemat är reflektioner kring hur och om bemötandet skiljer sig beroende på geografisk plats. Under temats underrubriker diskuteras deras bild av Jönköpings län samt reflektioner kring Jönköpings län kontra andra delar av Sverige. Sista huvudtemat består av informanternas egna reflektioner kring hur hbtqi-personers livsvillkor skulle kunna förbättras, med specifika diskussioner kring hbtqi-sammanhang samt en kortare del om strukturella förändringar.

Heteronormer

Att växa upp i ett heteronormativt samhälle

Informanternas berättelser berörde alla reflektioner över hur det var att växa upp och komma ut i ett heteronormativt samhälle. De flesta av informanterna reflekterade över hur queerhet sällan var något som togs upp på ett konstruktivt sätt under deras barndom. I de utsagor där queerhet diskuterats under barndomen var det endast samkönade begär och förhållanden som diskuterades; transupplevelser nämndes inte i någon av personernas barndomsreflektioner.

Flera av informanterna reflekterade över att deras möten med queerhet under uppväxten främst bestod av skällsord som användes av andra barn och unga i deras omgivning, exempelvis under skolgången, där queerhet tydligt förkastades som något avskyvärt.

Informant: Det var ju liksom att-, "lebbo" och så där. Det kunde ju även komma i typ-, från nian kanske och gymnasiet, det var ju liksom...

Intervjuare: Det var inget positivt?

Informant: Nä, det var inget positivt. Det var ju äckligt liksom.

Informant som vuxit upp under 1990-talet i en tätort i en av länets mindre kommuner

På nittioalet var det väl-, det man hörde det var ju mest...skällsord. "Böggjäväl" och "homo". Det var ju såna ord som användes på den tiden [...] Aa, det var ju lite sådär med min småsambälls-. Aa. Hur man pratar och hur snacket går och hur man är och så där. Det var ju knäppt man visste vad en homosexuell var i [uppväxtorten]. Det fanns ju inte.

Informant som vuxit upp i en tätort i en av länets mindre kommuner

Asså om man tänker bland de i min ålder när jag växte upp. Då var ju det var det värsta man kunde va liksom. Typ, en hbtq-person liksom. Aa, det var mycket skällsord liksom. Asså jag tror man slängde sig med de där orden och liksom-. Jag tror inte det var många som kanske fattade var det var egentligen eller så. Men, aa, det var ju verkligen "jättefarligt" (skratt) att vara det liksom. ...Men jag försöker liksom tänka-. Asså, jag har ju inget minne av att någon någonsin, typ på min skola, pratade om detta liksom, på ett informativt eller vuxet sätt eller så. Och lärare och sådär har jag inget minne av att någon någonsin liksom... Nä jag vet inte. Det fanns liksom inte det-. Jag vet inte, jag tror inte man tyckte det var något viktigt.

Informant som vuxit upp under 2000-talet i en tätort i en av länets medelstora kommuner

I informanternas reflektioner kring deras uppväxt var det tydligt att det fanns ett "förväntat liv" som informanterna skulle leva. Dessa förväntningar bestod av ett heterosexuellt liv med familj och barn, likt deras föräldrars liv – oavsett om det var uttalat eller inte.

Informant: Med mamma var det ju tuffare [att komma ut för] då. Ja, för då hade vi inga-. Då var inga barn födda heller. Och det var det här typiska "Jag kommer inte få nå barnbarn."

Intervjuare: Ja, att det är de, de normerna som-. "Det förväntade livet som inte kommer till mina barn."

Informant: Nä, precis [...] För mig var det ju förväntningarna: barn. Och de hade ju inte förväntat sig nå annat.

Kvinna som vuxit upp i en tätort i en av länets mindre kommuner

Informant: Det förväntades ju att man var heterosexuell. Det var ju liksom det första. [...] Det förväntades ju att alla skulle liksom alltid "gå i ledet" på nåt sätt så. [...] Asså jag tänker på ens kompisar och så. Typ de flestas, många föräldrar jobbade på fabriken i [uppväxtorten] då liksom. Många av mina tidigare klasskamrater jobbar också där med sina föräldrar. [...] Det var inte så öppet och jag tror inte att man frågade sådär mycket kanske vad man ville göra, och sådär. Utan man bara liksom...

Intervjuare: Gjorde.

Informant: Aa, man bara, det bara va liksom.

[...]

Informant: [Att ha förväntningar på livet] var nog ändå ganska bekvämt. Asså det var ju bekvämt tills man liksom insåg att det kanske inte var det man...ville eller så... Asså jag tror ändå att för alla som, alla som var liksom heterosexuella de, de hade nog inga problem med det, för de passade ju in från början på nåt sätt.

Informant som vuxit upp i en tätort i en av länets medelstora kommuner

Många av informanterna reflekterade även över hur de behövt ställa om hur de såg på sig själva när de börjat inse sin identitet, då dessa heteronormativa förväntningar var något som de länge förväntat för sig själva. Vissa av informanterna beskrev även en stor oro kring att dela med sig av sin identitet till närstående. Denna rädsla att bli dömd kan tolkas som ett uttryck för det heteronormativa samhället där allt som inte passar in riskerar att förkastas.

Informant: Ja, jag blev ju rädd, givetvis. "Hur ska alla reagera?". "Hur ska jag säga det här?"; "Hoppas det går öve-". (skratt) Asså, såna dumma grejer är det man tänker. Och "Kommer jag bli förkastad?" Man tänker ju: "Vad ska mamma säga?"; "Vad ska pappa säga?"; "Vad ska [syskon] säga?"; "Vad ska barnen säga?"; "Vad ska...jobbarkompisarna sä-, hela samhället?". "Vad ska hela [uppväxtorten] säga?" Du vet, "Där kommer [informantens namn]!", för det är ju så att alla vet ju vem jag är. I [uppväxtorten] då. Asså man var ju då-, det är så litet du vet. Så det liksom, vi hade ju vart tillsammans med sen-, [före detta partnern] och jag då, sen [nittioalet]. Jag träffade honom när jag var arton år.

Intervjuare: Mm. Så då är det ju också väldigt lätt att sätta sig in på det spåret så tidigt i livet att det lätt att ha "falla med".

Informant: Ja precis. Du vet vi träffades ju och jag var ju bara arton år och jag hade inte gjort nånting i mitt liv egentligen. Och sen bara rullade ju tiden på. [...] Tiden bara liksom....

Intervjuare: Väldigt lätt att bara "fastna" som du säger.

Informant: Egentligen var det ju, man tänker inte på det, och barnen blir äldre och äldre och äldre. Det bara rullar ju på.

Kvinna som insett sin sexuella läggning och kommit ut senare i livet

Ingen av informanterna diskuterade några konkreta rädslor för vad som skulle kunna hända, utan snarare en generell oro för vad närstående skulle tro och tycka. Alla informanter beskrev dock processen av att dela med sig av sin sexuella läggning för närstående som en relativt positiv process i slutändan. Vissa noterade att de hade upplevt ett visst motstånd från enstaka personer till en början men att detta inte hade någon större inverkan på deras "komma ut"-process i det långa loppet, och att de i dagsläget kände sig accepterade av sina närstående.

Personen med transexfarenheter reflekterade över hur cisnormativitetens och tvåkönsnormens dominans i samhället länge hindrade den från att inse och acceptera sin transidentitet. Personen berättade att dess förståelse av att vara transperson hade formats av samhälleliga förståelser av transidentiteter, exempelvis tvåkönsnormen (att alla transpersoner är antingen en transman eller en transkvinna), samt tron att det är väldigt jobbigt att vara transperson.

Informant: Jag tror inte jag ville vara trans för att det är knepigt att var trans. [...] När jag prata med mina vänner så-, man får alltid höra så här tragiskt hur värden har behandlat dem, eller hur nån har behandlat dem. Asså hela min backlog var ju bara full med sad fucking stories. [...] Det var liksom krångligt att göra nån trans-formering av nåt slag. Det var, asså, jag fick bara höra all the shite för det var mina vänner. Så jag trodde-, min hjärna trodde ju säkert att "Aa, det är jättejobbigt att vara trans".

Intervjuare: Mm. "Det är inte värt det".

Informant: Nä, och också såbär "Om du är trans så måste du göra all the shite". Liksom att det är så här ett paket. Aa. Och på nittioalet hade vi ju ba två kön: kvinna och man. [...] Nä, så det var liksom aldrig ett alternativ riktigt som jag seriöst övertänkte. Sen umgicks jag också med fler personer som, såbär hade-, asså inte ba såbär: "Åh jag är kvinna som vill bli man" utan man kunde vara trans på så många sätt. Och ja ba "Aha! Så man kan va hur man vill?"

Informant som kommit ut som trans
och icke-binär senare i livet

Kommentarer och frågor

Det främsta uttrycket för heteronormativitet som kunde utläsas i alla informanternas berättelser var hur personer i deras omgivning har en tendens att ställa frågor och kommentarer som får informanterna att känna sig utpekade som annorlunda. I många fall upplevde de att det var saker som inte skulle sägas till heterosexuella cispersoner. Dessa kunde skilja sig i karaktär från att vara kommentarer som fick informanten att känna sig utpekad som annorlunda, s.k. andrafiering, till att vara öppet fördomsfulla uttalanden.

Det var på mitt allra första jobb som [arbetstitel] där jag inte berättade [om sin samkönade partner] för att jag bara kände att det kommer påverka. Asså så. Det är en känsla man kan få. Så jag berättade inte det under anställningsintervjun, och jag berättade inte nånting i början, utan då pratade jag om min "sambo", liksom [...] Men sen så sa jag faktiskt då vid nåt tillfälle att "Nämen, jag har inte en manlig sambo, utan det är en kvinna". Och då sa min arbetsledare till mig att: "Ja, vilken tur att du inte berättade det i början, för nu har vi fått se att du är en helt vanlig människa". Det är nog den enda gången som jag har liksom stött på...fördomar, liksom, öppna fördomar.

Kvinna som tidigare arbetade i en
av länets mindre kommuner

Informant: Bemötandet liksom på [arbetsplatsen] gentemot små enkla frågor som att "Jaha och vem lever du med?" sådär. Det är ju såklart att jag har fått, jag fick ju frågan snabbt där. "Jaha, det måste väl din man hemma tycka om när du är så händig" Asså såna frågor, sånt har man ju fått ju då. Men sånt tar ju inte jag då personligen illa vid, för han kan ju inta ana vad jag är, för han känner ju inte mig. Så jag tar inte illa vid sånt. Men jag förstår ju att såna här normer, att han förväntar sig att jag liksom-. Eller när jag pratar om min stuga och vi ska tapetsera och typ byta rör och sätta i ny pump, så tror ju han ju att jag gör det tillsammans med en man för att "han låter så praktisk".

Kvinna som lever i ett samkönat förhållande

Intervjuare: Har du någonsin haft negativa upplevelser om att vara öppen?

Informant: Det har jag ju. Det är nog mer att man har varit liksom-, kommentarer och tror jag.... Jag skulle inte säga att jag varit med om en massa "stora" händelser, eller grejer eller så.

Intervjuare: Vilka sorters kommentarer är det då?

Informant: [...] Jag har ju fått höra så här "Du är inte en 'typisk' hbtq person." (skratt) Och då blir jag lite sådär "Aa, jaa. Kan du inte-. Men-."

Intervjuare: "Vad betyder det?" liksom (skratt).

Informant: Ja, vad betyder det? Ja. "Du är inte en typisk hbtq person". Och nyligen hörde jag faktiskt, [...] Det kan va nån som har sagt: "Åh är du sån?". Och "Jag älskar såna". ...Jag tror det är folks föreställningar. [...] Annars så, jag har nog aldrig upplevt att nån relation förändrats väldigt mycket eller så...faktiskt.... Men, ja. Det är nog mer liksom så här kommentarer tror jag.

Informant som bor i en av
länets större kommuner

Andra former av utpekande beteenden och andrafiering som nämndes av många informanter var att de ibland upplevt att de blir uttittade av främlingar när de exempelvis är ute med en partner. En annan typ av andrafiering handlade istället om avsaknaden av vissa frågor. En informant som lever i ett samkönat förhållande beskrev upplevelsen av att alla andra vid fikabordet kan få frågor om sina hemmaliv och sina familjer utom den, som om den "lever något annat slags liv" än de heterosexuella vid bordet.

Trots att heteronormer var något som alla informanter diskuterade och reflekterade över så påverkar dessa normer informanterna olika mycket. Alla informanterna kunde beskriva exempel på heteronormativa kommentarer eller antaganden som de mött i livet, men hur dessa upplevelser påverkar dem skiljde sig åt från person till person. Vissa gav intrycket att de distanserar sig från sådana antaganden och frågor och att de därmed inte tar dem personligt, vilket innebär att de inte ser dem som ett problem. Andra informanter beskrev sina upplevelser av upprepade antaganden och frågor som mer stötande och upprörande – som ett ständigt påpekande av annorlundahet.

Informant: Men folk kan ju ändå vara ganska intresserade av och fråga liksom om man har ändå levt med en kvinna nu i [mellan 5–10] år, och att man-. Ja, det är klart man kan tänka ibland att-, vad betyder den frågan egentligen? "Har du levt med en tjej innan?", till exempel. Såna frågor kan man ju få. Vad betyder den egentligen? Eller vad är det man vill ha reda på? Att man inte i [mellan 5–10] år har vetat överhuvudtaget vad man vill eller inte? Eller lever jag bara-? "Är du säker på detta?". Eller jag vet inte vad det är man vill ha ut på en sån fråga. Och det är ändå min närmsta kollega.

Intervjuare: Och så kan jag tänka mig att det inte är såna frågor man ställer...heterosexuella par. "Har du levt med en man innan?" (skratt) till en heterokvinna.

Informant: Nä, precis. Det är jättekonstiga frågor. Från helt fina människor. Men ja, jag tar ju inte så illa vid vid såna där frågor. Mer i så fall på krogen, när man får såna grejer. Eller när det är så där-. Och det kan ju vara massa så där sexanspelningar, trekanter, och såna där "härliga" grejer man har fått då. Som att man vore-. Saknar nånting annat. För det har man ju vart med om, det har man vart med om i tjugo år nu.

Bisexuell kvinna

Informant: Jag föredrar ju nästan om folk är...Ja, men, om man är öppen med sitt hat, då kan man ju också bemöta det. Eller välja såhär "Ja, men gå bota då, jag går bort hit och gör min grej. Sätter på mina hörlurar." Man ha "Jag är här för att göra ett jobb. Vi behöver inte vara vänner." Men det är alla de här kommentarerna jag hör när de inte tänker på att jag är där. Det är de som stör mig.

Intervjuare: Då känns det ju nästan som-, eftersom det verkar komma så naturligt, då kan det ju bli lite... Det säger ju mer än när de aktivt väljer.

Informant: Ja. Exakt så, exakt så. Ja, jag vet inte. Och också, jag vill inte komma ut som trans för har ju redan svarat på så många frågor om [att vara sin sexualitet] nu. (suck) (skratt) Jag är [informantens ålder]. Asså jag orkar inte. Jag orkar inte!

Icke-binär informant

Asså jag reagerar ju väldigt starkt på män eller kvinnor som kommer fram till mig [på krogen] och har, liksom på nåt sätt, en sån här bild av mig som jag inte tycker stämmer. Eller såhär tror att jag är nåt sånt här objekt som man kan säga saker till, eller så där. Och [informantens partner] bara: "Aa, men gu! Det var väl jättestrevligt!". "Nä, men det där var väl inte trevligt! Det var väl inget trevligt med det? Att komma fram så och säga saker så?". "Nämen skit i det". Nä, men jag känner så att, även där är det ansvar i att-, nämen man måste sätta stopp för-, det är inte okej att säga så längre. Man måste börja-. Vi är inte apor, liksom.

40–45 årig informant

När/var en inte delar med sig

Alla informanter upplevde i olika utsträckning att det finns en heteronormativ förväntning i samhället. Detta innebär att de ofta behöver ta beslutet om de ska informera sin omgivning om sin identitet eller inte, då de i många situationer antas vara heterosexuella och/eller

cispersoner. Alla informanter beskrev att de lever öppet i sina privatliv och att de ofta aktivt väljer att rätta människor de interagerar med privat som antar fel för att normalisera att vara hbtqi-person.

De flesta av dessa informanter lever även öppet på sina arbetsplatser i någon grad och anser att deras identiteter och relationer inte har någon inverkan på deras arbetssituation. För vissa är det även en viktig sak att göra för att normalisera queerhet även där. Detta kan ske genom att synligt markera queerhet genom kläder och accessoarer. Några av informanterna berättade dock att de väljer att inte dela med sig öppet av sina identiteter i alla delar av sitt arbete då att vara helt öppen på arbetsplatsen beskrevs som en situation som kunde leda till ökad risk på grund av var de arbetar och vad de arbetar med.

Intervjuare: Finns det några situationer i nuläget, nu i livet, där du inte delar med dig när du kanske skulle kunna, att du väljer bort att dela med dig?

Informant: Asså det är ju i jobbet förstås, och sånt. När jag träffar [besökare], för att det blir ju ibland att de frågar mig om min sociala status, om jag har barn och så där. Då är det ju inte så att jag-, då undviker jag att använda ordet "fru". Ofta. Det är ju för att-, man vill inte att det ska påverka jobbet, liksom, i onödan så. Jag är beroende av att ha en god relation till [besökarna] och om de har fördomar mot mig så försvarar det mitt jobb, liksom.

Kvinna som jobbar inom människovårdande yrke

Det enda stället jag inte är öppen på är på jobbet. [...] Min arbetsplats är väldigt...macho maskulin. Sexistisk, transfobisk, homofobisk, rasistisk.... Antalet bögskämt jag har hört på fem år....

Informant som jobbar inom industri

Alla informanter beskrev sig ändå som öppna med sin identitet på det sättet att de oftast inte har några problem med att dela med sig av sin identitet till personer som de anser är relevanta.

Skilnader mellan platser

Flytten till staden

Som tidigare redovisat hade alla informanter någon gång i livet bott i Jönköping. Förflyttningen mot staden var för de flesta inte motiverad av deras identitet som hbtqi/hbtq+-personer. I stället beskrev informanter att Jönköping gav fler möjligheter till studier och arbete samt en större mångfald av människor och sociala möjligheter i jämförelse med informanternas olika uppväxtorter inom länet. Jönköping beskrevs därmed som en relevant plats att bo på för att komma ifrån uppväxtortens ensidighet och för att hitta fler möjligheter till utveckling, oberoende av individernas hbtq+-identiteter. Några av informanterna insåg inte heller sin hbtqi/hbtq+-identitet förrän de hade lämnat sina uppväxtorter.

Alla informanternas berättelser kretsade trots detta medvetet kring den vedertagna normen att hbtqi-personer ofta rör sig mot större städer på olika sätt. Vissa diskuterade hur de hade varit medvetna om andra hbtqi-personer från sina uppväxtorter som valt att flytta till större

städer eftersom ”det gick ju inte att bo där” som öppen queer-person, något de däremot inte applicerade på sina egna liv i uppväxtorten. Andra upplever idag att det finns en större öppenhet att kunna leva som hbtqi-person i en större ort som Jönköping i jämförelse med hur de minns deras mindre uppväxtorter. En av informanterna beskrev dock sin flytt som i linje med normen:

Informant: Men det blev nog mycket så här... ”Att jag ska flytta härifrån” liksom. Ja, man skulle ju utbilda sig till olika grejer, lite mer så. Inget så specifikt tror jag inte. [...] Jag har ju ibland känt att andra kanske, vad ska man säga, anser att liksom ”man inte kan bo på ett mindre ställe om man är hbtq-person”. Det har jag känt. Och inte ”av ondo” liksom, att ”du måste flytta!”. Men lite mer så här-. Ja, vad ska jag säga? Förmanande, lite så där: ”Men du kan ju inte bo här” liksom ”Ja, det är svårt att hitta nån här” och-. Lite så där, typ som att ”Det är inte naturligt att du ska va här”. Det är så. Det är också någon slags norm tror jag. Jag förstår ju att hbtq-personer flyttar till större städer och så. Men jag tycker det är lite synd faktiskt också.

Intervjuare: Kände du att du ville flytta till en större stad? Med samma motivation?

Informant: Ja, det ville jag nog. I början tror jag. Men sen...så tänkte jag nog ändå om lite... Så idag känner jag ju inte så, att jag liksom vill flytta och så. Men det är ju klart man kan ju alltid tänka liksom ”Det finns en bättre representation i en större stad”.

Informant mellan 25–35 år och uppvuxen i en tätort i en av länets mellanstora kommuner

Andra informanter förhöll sig till normen genom att avvisa den. En av informanterna uttryckte att den anonymitet som en större tätort som Jönköping bidrar med, som ofta beskrivs som mer frigörande för hbtqi-personer, upplevs som en mer utsatt plats för informanten just på grund av anonymiteten.

Informant: Jag känner mig på många sätt tryggare i [nuvarande bostadsorten], för att här, många känner mig här, många vet. I Jönköping är det mer anonymt, vilket man kan tänka skulle kännas bättre. Men jag känner mer obehag i Jönköping om vi skulle gå och hålla handen till exempel för där, jag känner inte så många där. Det skulle kunna hända mer där. Det skulle kunna komma en kommentar, liksom, så. Det gör-, det blir det inte så här i [bostadsorten]. [...] Det är väl mer människor som man inte känner, och inte egentligen har någon intention att interagera med. Människor man går förbi på gatan, eller så där, att man kan få-, det kanske har hänt tre gånger att man får en blick, eller en kommentar, eller liksom-.

Intervjuare: Det här anonyma.

Informant: Ja, precis. Att man tycker att man har nån rättighet att slänga ut sig nån kommentar eller så. Aldrig när barnen har varit med, men innan vi fick barn.

Intervjuare: Mm. Var det då här i [bostadsorten] eller var det då i Jönköping?

Informant: Det var här i Jönköping. Det har inte hänt i [bostadsorten] [...] Om jag ska gå och handla så träffar ju jag alltid folk som jag känner och byter några ord med, eller som liksom bejar på mig eller så. Det är ju-. Jag är ju egentligen aldrig i något sammanhang där det inte finns någon runt mig som jag känner eller är bekant

med. [...]. Det är en liten kommun (skratt) så. Och jag upplever verkligen inte från något håll att det är ett problem, alls.... Nämen så det blir en trygghet också, så. Verkligen.

Informant som bor i en mindre kommun som är närliggande till Jönköpings kommun.

Jönköping beskrevs alltså vara en plats med större mångfald av människor i jämförelse med de mindre orter som flera informanter vuxit upp i. Många av dessa ansåg även att denna mångfald bidrog till en större öppenhet än i deras uppväxtorter, medan en informant upplevde att den anonymiteten kunde skapa en känsla av otrygghet och utsatthet.

Är det värre i länet?

Alla informanter fick den explicita frågan om de tror att det är annorlunda att vara hbtqi-person i Jönköping län jämfört med i andra delar i Sverige, då detta varit en återkommande fråga i utformningen av studien. Då fyra av fem informanter endast bott inom Jönköpings län under hela sina liv var detta en medvetet spekulativ fråga för att få ett intryck av informanternas egen uppfattning av länet. Informanterna betonade även i sina svar på frågan att deras reflektioner endast var spekulationer och att de inte hade bevis för det som lyftes.

Dessa informanter spekulerade i att det kan finnas en skillnad mellan Jönköpings län och andra delar av Sverige på det sättet att Jönköping kan ses som ett mindre öppet samhälle, men att de inte kan vara säkra på detta. Nästan alla lyfte självmant Jönköpings kristna prägel som en möjlig förklaringsmodell till detta. Detta var dock inte baserat på någon personlig erfarenhet av en större utsatthet i möten med kristendom i Jönköping, utan var endast en spekulativ gissning som sa att Jönköpings kristna historia kunde vara en faktor i skapandet av ett mindre öppet samhälle för hbtqi-personer.

Informant: ...Hm.... Jag vet verkligen inte. [...] Det man behöver tänka på i Jönköping är ju att kyrkorna och, asså, det är mycket-. Kristendomen är mycket större här. Det finns ju folk överallt som.... Det är större andel kristna människor här helt enkelt.

Intervjuare: Märker du av det?

Informant: Ja, det märker jag av. Det jag dock inte har märkt av är att de skulle vara mer homofobiska än någon annan. För att jag tror att kyrkan är ganska up-to-date här, för att det jobbas så aktivt i kyrkorna liksom. Det är inte en exkluderad grupp, utan det är alla. Men kanske också att Jönköping är-, man ska inte-. Lite det här "svenska" kanske är extra starkt här också. Att man ska inte sticka ut så mycket. Så kan det va. Och då blir Pride något som verkligen sticker ut, så.

Informant som bott nära Jönköpings kommun hela livet

Nämen, så mycket kyrkor och grejer så att jag tror att det har hämmat mycket här. Bara återgå till det här att man går ut och tar en öl på en tisdag, onsdag efter jobbet. Du vet, det är ju knappt det finns här i Jönköping, folk gör ju knappt inte det. Åh, för att det har varit kyrk-, man gör inte det här. Så jag tror att det är en skillnad faktiskt. [...] Det är hur mycket kyrkor som helst. Så det är ju verkligen det här,

vad heter det? Bältet så här. Fast nu är det väl, det håller väl på att försvinna här, bibelbältet då, men ändå, det hänger ju kvar lite tror jag. Så jag tror att det har gjort att det är mycket saker som är-, vi ligger efter här lite. Jämfört med andra städer då, som är lite större. [...] Men som jag tror att det håller på att suddas ut nu, men det hänger ju kvar om man säger det. Man gör ju inte så (gestikulerar en spontan vändning med händerna). Det tar ju tid innan det kommer nytt folk, och de som är yngre ska växa upp och få ett annat tänk och så lite då så kanske. Än de som har varit innan.

Informant mellan 40–45 år

För en av informanterna var detta dock en mer konkret fråga då den som vuxen hade flyttat till Jönköpings län efter att ha bott i såväl större som mindre städer i olika delar av landet. Detta innebar att stora delar av intervjun bestod av reflektioner och jämförelser mellan att bo i Jönköpings län och i informantens tidigare bostadsorter. I informantens reflektioner kring Jönköpings län beskrevs länet som ett djupt kristet samhälle med starka traditioner och en stor förväntning på homogenitet bland dess invånare. Det beskrevs som mycket mer inskränkande, och i vissa fall mer trångsynt, i jämförelse med informantens tidigare bostadsorter utanför länet.

Nä, så att jag skulle säga att komma till Jönköping var lite av en chock för att det kändes som att tiden var hundra år tillbaks jämfört vad jag var van med. Med allt. Och i [uppväxtorten], även om det inte dräller av gay-people, så är det i alla fall mer öppet där. [...] Jag tror det är ungefär likadant här som det är i Vadstena. Superreligiösa, kristna ställen är mer konservativa. Det liksom sitter i väggarna lite grann. Och man märker bara på de åren jag har bott här så har det blivit mycket, mycket bättre. Men det är liksom, det har ju varit för att folk har gjort saker, folk har kämpat för att ha en Pride-parad varje år. [...] Så jag tror det är svårare i städer som Jönköping. Jag har ju många vänner i Göteborg. Asså det är ju som dag och natt, liksom.

Informant som flyttat till Jönköpings län som vuxen

Därmed syns både likheter och skillnader mellan informanterna som har vuxit upp i länet och den informant som är inflyttad. Vad denna skillnad beror på är omöjligt att ge ett exakt svar på. Det kan ha att göra med det som en annan av informanterna spekulerade kring; att de som kommer från länet är vana vid det kristna och därmed inte upplever det som ovanligt eller annorlunda.

Alla informanter diskuterade att de upplevt eller mött någon form av motstånd till att leva öppet i Jönköping någon gång i sitt liv. Detta motstånd påverkar dock informanterna på olika sätt. Vissa upplever det som minimalt och försumbart, medan andra upplever det som mer markant och restriktivt. Detta i form av oro för utsatthet i vissa situationer eller att de saknar en upplevd tillhörighet med andra hbtqi-personer.

Alla informanter reflekterade dock över att de har upplevt en förbättring i relation till hbtqi-frågor inom länet under de senaste åren. Flera av dem berättade att de upplever att det är mycket mer öppet och accepterande nu än när de vuxit upp eller när de först kom till Jönköping, och att de hoppas och ser fram emot en fortsatt förändring i denna riktning.

Behov och förbättringsmöjligheter

Hbtqi-sammanhang

Den avsaknad av tillhörighet med andra hbtqi-personer som nämndes i slutet av förra avsnittet var ett återkommande ämne som berördes av nästan alla informanter. I många av informanternas berättelser återkom det flera gånger att det kan kännas som socialt svårt att visa sin identitet öppet eftersom de inte upplever att många andra gör det. Det beskrevs nästan som en social förväntan att "smälta in", något som kan beskrivas som ett uttryck för de normer som finns i samhället.

Ja, men jag tror inte att det är så himla öppet om jag ska få-, egentligen inte.... Jag känner väl en hel del här. Men om jag bara ser typ alla människor som jag känner, som är inom hbtq, så är det ju många här nu, vissa har ju både barn nu och hela familjerna, och lever "Svensson-liv", om man nu säger det nu. Men man ser som aldrig ute. Asså så, det känns som att i andra städer så kan, så känns det mer öppet liksom, lite mer liksom så här-, öppet i parken och så här. Jag vet inte-. Men ingenting sånt här.

Informant som bor i Jönköpings kommun

En främling man hör ibland typ så här att "Det är så ensamt att vara lesbisk i Jönköping". Men du har hört olika människor säga det här typ tio gånger då inser du att du känner tio flator i Jönköping, som alla tror att de är ensamma! För ingen är lesbisk öppen! Det är det som är så sjukt!

Lesbisk informant

I Jönköping har man ju ändå lite mötesplatser, man har ju [organisationen som arrangerar Pride i Jönköping] då. Där känner jag ju ändå ganska många hbtq-personer i Jönköping, så. Så det är väl skillnad. Men samtidigt är ju inte Jönköping en stad som liksom kanske "skriker" av öppenhet, liksom så. Så jag tycker ändå på det sättet är det nog ganska liknande mellan [uppväxtorten] och Jönköping. Nä jag vet inte, det är ändå lite-. Jag tror Jönköping fortfarande-. Vad ska man säga? Det finns nog fortfarande en lång väg att gå, tror jag. Jag tror det är många som liksom inte vågar vara öppna i Jönköping, faktiskt. Trots att det ändå är en så pass stor stad som det är.

Informant som vuxit upp i en tätort i en av länets medelstora kommuner

Jönköping är ju lite så, man måste ju-. Ibland får man ju liksom söka med ljus och lykta efter mötesplatser för det finns inte så många. Och de som finns är ju-, kan ju va ganska "nischade" så. Det är ju liksom inte såbär härligt och öppet för alla att vara till exempel så.

Informant som bor i Jönköpings kommun

I och med denna diskussion lyftes frågan om fler mötesplatser för hbtqi-personer i länet, då detta var något som många saknade. Många av informanterna talade om vikten av platser som uttryckligen är välkomnande för hbtqi-personer, vare sig detta är separatistiska mötesplatser eller att verksamheter synligt flaggar för att det är en välkomnande plats för just hbtqi-personer. Detta för att synligt inkludera och välkomna hbtqi-personer av alla olika åldrar. Denna diskussion handlade främst om behovet av mötesplatser i specifikt Jönköping.

Här i Jönköping finns ju liksom-, nu menar jag inte att det ska stå "Gay-community" överallt i vartenda hörn. Men det finns ju ingenstans! Finns det nåt ställe ens? Där man kan gå till och fika och eller ta en öl. Som är lite mer "Här samlas man lite om man är: ..." Med flagga. Men jag vet inte. Finns det nåt sånt i Jönköping ens? Om man är över tjugo menar jag, nu då. [...] Man är ju lite, när man är lite äldre med, så drar man ju sig för "Vad ska jag göra där?", då blir det lite så. Nä, för det har man ju märkt, för att det finns ju ingen samlingsplats, direkt sådär. Och sen när man är lite äldre än tjugo-tjugofem, då menar jag. Man vill ju inte gå och hänga med dem äldre. Det blir för-. Man blir då "mormor".

Kvinna mellan 40–45 år

Ja. Jag hade ju önskat-. Jag tänker på det ibland-. Men det hade varit kul att ha nåt ställe man kan gå till. Jag vet att RFSL hade ju typ såna här "cafékvällar" och de har väl även haft fester och sånt för ganska många år sen. Det hade vart roligt om det var mer sånt. Det hade vart väldigt roligt att ha nån-, typ öppna nån sån här.... Asså en nattklubb som var mer inkluderande så. Men så man kan-, men jag kan ändå saknade det, att det finns den här naturliga mötesplatsen så. Faktiskt.

Informant mellan 25–35 år

Ja, det finns ju inte så mycket, eller många mötesplatser. Jag tror ändå det finns fler nu än vad det gjorde för några år sen. Men till exempel RSFL finns ju inte just nu i Jönköping för man hittar inga som vill engagera sig. Så mycket faller nog på engagemanget tror jag.... Ja, faktiskt. Och jag tror det kan va lite att man inte vågar engagera sig i hbtq-sammanhang, eller så. Jag tror man är lite rädd för liksom att man ska bli såhär näthatat eller såna grejer. Faktiskt. [...] Då finns det ju typ, [en ungdomsgård som har hbtq+-fokus en gång i veckan] har ju för ungdomar och sådär. Men då måste man ju ha liksom en viss ålder då. [...] Och typ [en brädspelsförening med hbtq+-fokus] finns ju med men det intresset lockar väl inte heller kanske alla eller så. Så (skratt) det är ju lite sådär. Man hade ju gärna velat bara kunnat hänvisa nån ba: "Men det här är ett ställe där alla är välkomna." Men det säger kanske en del om-. Det finns kanske inte nåt för alla, så.

Informant som bor i Jönköpings kommun

Jag är ju inte nån sån här person som är ute på krogen var och varannan-. Men jag tror ju på ett ställe i Jönköping ändå som skulle kunna vara lite mer öppet så, en gång i månaden. Det måste jag ju kunna tro att det nästan skulle behövas lite. Lite gay-kvällar liksom (skratt). Faktiskt. [...] Kanske lite mer synlighet när det gäller, asså där är det överhuvudtaget, synligheten i samhället. Nä, det går inte bara att ha en parad en gång om året, i såna här städer. Det måste synas mycket mer.

Informant som bor i Jönköpings kommun

Detta var dock inte ett behov för alla informanter. En av informanterna förklarade att den inte tyckte att hbtqi-specifika rum var något som behövdes då den inte sökte sig till det själv. En annan informant såg relevansen av fler tillgängliga hbtqi-specifika utrymmen i Jönköping, men inte specifikt för sig själv då dess egna sociala nätverk skapade ett hbtqi-sammanhang för den.

Strukturellt

Förutom ett uttryckt behov av fler tillgängliga hbtqi-sammanhang diskuterade några av informanterna behovet av bättre representation och inkludering på en mer strukturell nivå. En informant diskuterade bristen på positiva representationer och diskussioner kring hbtqi-frågor under sin uppväxt och skolgång. Detta var något som vissa av informanterna som hade barn som går i skola även reflekterade över; vikten av att de vuxna som arbetar inom barn och ungdomsverksamhet har en kompetens kring hbtqi-frågor och bemöter de ämnen med barnen på ett inkluderande och positivt sätt.

Andra mer strukturella förslag som lyftes var att språket som användes i blanketter eller de bilder som används av olika verksamheter bör vara mer inkluderande när det gäller olika kön och familjekonstellationer. Just att myndigheter och företag bör inkludera mer representation och fler alternativ som utgår från den mångfald som finns i samhället. Saker som att inte bara skriva ut "man" och "kvinna" som alternativ i blanketter, eller att använda sig av mer neutrala, och även då inkluderande, begrepp som "vårdnadshavare" i stället för "mamma" eller "pappa".

Och då är det jätteviktigt att de offentliga funktionerna, jag tänker kommuner, landsting, försäkringskassa (skratt). Asså, att det normaliseras i alla instanser för

det kommer sprida sig liksom. Att man inte gör en stor grej av det. Att det inte står "mamma och pappa" på blanketter, utan att det står "förälder/vårdnadshavare". Det är de här små sakerna som kommer göra att det kommer bli förändring. [...] Asså det enda jag tänker på – och jag tycker det har blivit bättre – det är när man skickar ut informationsblad och på hemsidor och sådära, när man visar en familj så är det så himla viktigt att det inte alltid bara är en man och en kvinna, och två vita barn. Liksom, utan att man försöker ha en mångfald i det. Och jag tycker det blir bättre och bättre men jag tycker att det skulle kunna bli ännu bättre.... Faktiskt.

Informant som har barn

En annan fråga som lyftes av informanterna var vikten av att ge stöd till hbtqi-personer då andelen som upplever stor psykisk ohälsa är stor inom gruppen. En informant menade att unga hbtqi-personer, speciellt unga transpersoner, är en särskilt utsatt grupp som är i behov av stöd från omgivningen. Den informanten uttryckte även förhoppningar om att fler i samhället skulle ställa sig bakom och visa sitt stöd för unga transpersoner. En annan informant lyfte vikten av att ha information om transvård och hur man söker transvård om man bor i regionen mer lättillgängligt i tjänster som 1177 då det upplevdes som väldigt svårt att hitta i dagsläget.

Diskussion

Heteronormativiteten

Som tidigare diskuterats finns det en dominerande norm där det urbana rummet ofta har antagits vara en förutsättning för att ”komma ut” och kunna leva ett lyckligt queert liv, och det rurala rummet har setts som en plats att fly från (Halberstam, 2005). Detta innebär att lyckliga queera liv utanför storstäder ofta osynliggörs eller ses som omöjligt (Björklund & Dahl, 2019; Liliequist & Olovsson, 2019). I denna studie har hbtq+-personer vars berättelser inte utgår ifrån storstäder fått träda fram, för att förhoppningsvis bredda förståelsen av var och hur queera liv kan levas.

I informanternas berättelser framkommer reflektioner kring att växa upp och leva i ett heteronormativt samhälle. Dessa reflektioner är specifikt bundna till informanternas erfarenheter av de samhällen de vuxit upp och levt i. De har alla upplevelser av att inte passa in i heteronormen, vilket uttryckts på olika sätt. Det främsta sättet som framkommer är utpekanden av annorlunda genom kommentarer eller frågor, samt mer subtila händelser som blickar från främlingar. Dessa exempel behöver var och en för sig kanske inte vara problematiska, men det upprepade mönstret bland informanternas utsagor tyder på att det finns bredare stigmatisering av queerhet, och därmed även utsatthet, för hbtqi-personer i samhället.

Denna utsatthet kan förstås i linje med teorier kring minoritetsstress, vilket beskriver att stigmatiserade grupper har större risk för vardagliga stressrelaterade upplevelser just på grund av de inte passar in i de normer kring exempelvis sexualitet, kön, och könsuttryck som finns i samhället (Bränström, 2018). Dessa upplevelser av minoritetsstress var mer påtagliga i vissa av informanternas berättelser, då de uttryckte mycket större frustration kring de kommentarer och frågor de mött i livet. Andra informanter beskrev emellertid sin tillvaro som trygg och accepterad av dess omgivning och att de sällan kände sig utpekade som annorlunda. Det skiljde sig alltså i hur utsatta och påverkade informanterna kände sig av heteronormativiteten i samhället.

Vad dessa skillnader beror på är svårt att ge exakta svar på. En faktor som kan spela in i det hela är hur bekväma de olika informanterna kände sig med de normer och förväntningar kring sexualitet, kön och könsuttryck som placeras på dem. Ju mer en person uppfattas avvika från samhällets normer, ju mindre accepterad riskerar den bli och därmed ökar risken att bli utsatt för mer stigmatisering. Hbtqi-personer som känner sig bekväma och trygga med de flesta av normerna i samhället kommer därmed inte känna sig lika utsatta då de redan passar in i de resterande normerna.

I informanternas berättelser framkommer det en förväntan från omgivningen om att de ska ”smälta in”. Detta kan i vissa fall beskrivas som en typ av tolerans eller villkorad acceptans för hbtqi-personer. Så länge en person inte avviker för mycket från normen, så länge den inte sticker ut för mycket, så kommer omgivningen att acceptera dess identitet.

Om detta är mer påtagligt i Jönköpings län än i andra delar av Sverige är svårt att dra några slutsatser om i denna studie. Som redovisats i resultatet lyfte majoriteten av informanterna att de trodde att det kan vara mindre öppet i Jönköpings län än på många andra platser i landet. Jönköpings kristna prägel lyftes av dess som en potentiell förklaringsmodell, men de

flesta underströk samtidigt att detta endast var spekulationer. Den kristna traditionen upplevs även som utmärkande för Jönköpings län för den informant som flyttat till länet som vuxen. Om Jönköping är mer präglad av kristna normer och traditioner, och hur dessa kan komma att forma och påverka olika sociala relationer och sammanhang, är något som det inte går att dra konkreta slutsatser om i en studie som denna.

En annan aspekt som även är relevant att överväga är hur mycket av denna förklaringsmodell som endast lever vidare genom att den hänvisas till. Är Jönköping i dagsläget ett mer kristet samhälle än många andra platser eller sägs det bara att det är det? Och vad blir skillnaden i praktiken?

Hbtqi utanför storstäder

I Evelina Liliequist, Anna Olovsson Lööf, och Thomas Wimarcks artikel "Ett forskarsamtal om queer och *bygd diskussioner" (2019) diskuterar forskarna förståelsen av bygden som en plats där det är svårare att skapa lokala gemenskaper just på grund av saker som långa avstånd och en hög grad av upplevd social kontroll och förbjudande attityder (s. 102). Detta är saker som även återkommer i informanternas berättelser, om än i mindre utsträckning. Denna "sociala kontroll" och "förbjudande attityd" uttrycks i deras berättelser i form av förväntningar på att "smälta in" i samhället och inte sticka ut, vilket verkar försvåra etablerandet av hbtqi-gemenskaper. Detta synliggörs i att informanterna uttrycker att det upplevs som svårare att leva öppet då ingen annan gör det. Dock framkommer inte dessa aspekter som väldigt inskränkande på dessa informanternas trygghet då alla lever öppet med sina identiteter på olika sätt.

I en av informanternas reflektioner uttrycks det att mindre orter, där alla känner varandra, bidrar med en trygghet som är eftersökt av denna informant. Detta går i opposition med den dominerande normen som säger att större städernas anonymitet ses som befriande för normbrytande beteenden och identiteter. Detta är likt de skildringar av lesbiska personers liv utanför finska storstäder som Antu Sorainen redovisar i sin forskning; att vissa kan känna sig mer avslappnade och bekväma i den avskildhet och det privatliv som en mindre ort bidrar med (Sorainen, 2014).

Liliequist et al (2019) diskuterar även i sin artikel att det så kallade queerandet av mindre samhällen och orter illustreras genom arrangerandet av Pride-liknande festivaler – något som även arrangeras i Jönköping. Forskarna ställer frågor kring konsekvenserna av att arrangera Pride-liknande festivaler i mindre orter, ett ämne som Anna Olovsson Lööf själv forskat och skrivit om i sin text "Vi gör det på vårt sätt: Pride på *bygd, av-urbanisering och de-centrering av hbtq-frågor." (2020). I dessa texter resonerar forskarna kring att mindre orters arrangerande av Pride riskerar att kunna användas som bevis på att orten är "öppen och trevlig"/"tolerant" utan reella resultat. De menar att en Pridefestival kanske inte räcker för att ta itu med fördomar som finns på en ort, och det lätt kan användas som ett bevis på att det inte finns några problem – "vi har ju faktiskt en Pridefestival". De spekulerar kring hurvida en Pridefestival kan riskera att endast måla över de problem som finns och skapa en tystnadskultur. Forskarna Liliequist et al resonerar även att de åtgärder och strategier som kan användas i storstäder mot exempelvis fördomar och otrygghet inte alltid är tillgängliga eller användbara i mindre orter med en mindre budget. Det finns helt andra villkor och behov i ett ruralt samhälle och att använda sig av storstadens åtgärder och strategier kanske inte är lika givande. Olika platser har olika behov och förutsättningar. Det

räcker inte alltid med att ha en regnbågsparad en gång om året för att skapa ett välkomnande och tryggt samhälle, något som en av informanterna instämmer i.

Informanterna gav i intervjuerna egna förslag på strategier för att öka hbtqi-gemenskapen i Jönköping stad utifrån deras egna behov. De förslag som togs upp kan beskrivas som fler avslappnade och naturliga mötesplatser som är tillgängliga för en större mångfald av hbtqi-personer året om, inte bara riktad mot en viss ålder eller med ett visst intresse, och inte heller endast en gång per år som en Pridefestival. Detta i form av exempelvis platser (som caféer, restauranger, barer) som visar att de är explicit välkomnande för hbtqi-personer. Platser där hbtqi-personer kan spontant och avslappnat umgås på, eller som arrangerar temakvällar riktad mot just hbtqi-personer.

Faktumet att alla informanternas liv har rört sig kring Jönköpings kommun, som är länet största kommun, innebär att studien saknar perspektiv från mindre och mer glesbefolkade kommuner och orter. Alla informanter som är uppvuxna i andra delar av länet har alla lämnat sina uppväxtorter någon gång i livet för att flytta till Jönköping. Liliequist et al diskuterar att denna förväntan att hbtqi-personer som vuxit upp i mindre samhällen alltid måste ”fly” för att överleva ofta ses som en ofrånkomlig självklarhet. Dock menar författarna att för många sammanfaller denna ”flykt” också med möjligheter till utbildning och jobb. Detta går i linje med flera informanternas reflektioner kring flytten till Jönköping. Precis som forskarna resonerar kring var informanternas förflyttningar inte exklusivt en queer handling, och motiverades på många olika sätt.

De perspektiv som saknas

Tidigare i rapporten diskuterades studiens begränsningar. Urvalet av informanter i studien var beroende av att informanterna själva kunde och ville delta i studien. I en liten studie som denna kommer det oundvikligen att finnas perspektiv och berättelser som utesluts, men varför dessa perspektiv exkluderas kan vara betydande för studiens resultat. Dessa bortfall i urvalet riskerar att studiens resultat har en så kallad överlevnadsbias (engelska: survivorship bias). Detta är en typ av snedvridenhet i forskningsresultat som sker på grund av vad som inte inkluderas i en undersökning: studiens bortfall (Barmark & Djurfeldt, 2015, s. 79–81; Tjora, 2012, s. 114ff). De personer som valt att inte delta eller inte kunnat delta i studien kan ha relevanta berättelser och perspektiv för denna studie, men de ”överlevde inte”, så att säga, urvalsprocessen. När en studie bara tar hänsyn till de som ”överlevde” urvalsprocessen riskerar studien att bli snedvriden. Anledningen till att dessa personer inte valt att delta eller inte kunnat delta kan vara väldigt betydande för studiens resultat; varför överlevde inte de här grupperna och hur påverkar det studien?

Som redovisats innan kan en studie av denna storlek aldrig vara representativ för alla hbtqi-personer i Jönköpings län, något som den heller inte strävat efter att vara. Samtidigt är det viktigt att väga in de perspektiv som inte inkluderats. Studien kunde exempelvis inte inkludera perspektiv från de som flyttat från länet. Skälet till att dessa personer valt att flytta från länet kan ha betydelse för studiens fråga; exempelvis om de valt att flytta på grund av att de upplevt för stor diskriminering och utsatthet i länet. Ett annat möjligt bortfall kan anas i det faktum att alla som intervjuats lever öppet med sina identiteter, vilket innebär att studien inte inkluderar perspektiv från personer som inte delar med sig av sin identitet. Skälen till att denna grupp inte valt att delta och varför de väljer att inte dela med sig av sina

identiteter kan också ha betydelse för studiens fråga; exempelvis om de tror att de kommer uppleva för stor diskriminering och utsatthet om de delar med sig.

Dessa frågor bör även övervägas i relation till studiens brist på mångfald i relation till exempelvis olika etniciteter och nationaliteter, samt funktionsvariation: varför saknas fler perspektiv erfarenheter och hur kan det ha påverkat studiens resultat?

Avslutande diskussion

I dessa fem informanternas berättelser synliggörs queera livs möjligheter att existera utanför storstäder. Det motstånd och de svårigheter att leva öppet i samhället som informanterna redovisar tycks för de flesta upplevas som försumbara nog för att alla ska välja att bo kvar i länet. Alla utom den som flyttat till länet som vuxen uttryckte att de trivs där de bor och att de inte har planer att flytta från länet. En majoritet av informanterna reflekterade positivt över sin tillvaro i nuläget, men ser även utvecklings- och förändringsmöjligheter för att göra länet till en mer öppen och välkomnande plats.

Queerhet utanför svenska storstäder, ett perspektiv som ofta ignoreras, är ett fortsatt relevant forskningsområde att undersöka. Hbtqi-personers livsvillkor i Jönköpings län är därför ett relevant område att fortsätta att utforska. På grund av studiens begränsade omfattning har endast ett fåtal perspektiv undersökts och redovisats här. För att få en djupare insikt i hbtqi-personers livsvillkor skulle det därför vara nödvändigt med mer forskning som undersöker fler variationer av upplevelser i länet. Det finns en rad andra relevanta perspektiv som skulle bidra med ökad förståelse för hur det är att vara hbtqi-person i Jönköpings län som inte kunnat inkluderas här. Ytterligare forskning som just jämför Jönköpings län och andra platser skulle även vara givande för att bidra med en djupare förståelse för frågan då denna studie endast berört från människor som bor i länet.

Detta är bara ett axplock av fem personer som lever i länet idag – en inblick i deras berättelser av att hur det kan vara att leva som hbtqi-person i Jönköpings län. Deras berättelser kan inte tala för andra hbtqi-personers livsvillkor, men denna studie kan vara början på en bredare diskussion kring hbtqi-personers förutsättningar i Jönköpings län i framtiden.

Referenser

Ambjörnsson, F. (2016). Vad är queer? (Andra utgåvan, tredje tryckningen). Stockholm: Natur & Kultur.

Ambjörnsson, F., & Bromseth, J. (2010). När du gifter dig och får barn. Om ålder, heteronormativitet och genus. I F. Ambjörnsson & M. Jönsson (Red.), *Livslinjer: berättelser om ålder, genus och sexualitet*. Göteborg: Makadam.

Arbetsmarknadsdepartementet. (2014). En strategi för lika rättigheter och möjligheter oavsett sexuell läggning, könsidentitet eller könsuttryck. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2014/01/en-strategi-for-lika-rattigheter-och-mojligheter-oavsett-sexuell-laggning-konsidentitet-eller-konsuttryck/>

Arbetsmarknadsdepartementet. (2021). Handlingsplan för hbtqi-personers lika rättigheter och möjligheter. Stockholm: Regeringskansliet. <https://www.regeringen.se/informationsmaterial/2021/01/handlingsplan-for-hbtqi-personers-lika-rattigheter-och-mojligheter/>

Barmark, M., & Djurfeldt, G. (2015). Statistisk verktygslåda 0: att förstå och förändra världen med siffror. Studentlitteratur.

Björklund, J., & Dahl, U. (2019). Redaktörernas förord. *lambda nordica*, 24(1), 7–10. <https://doi.org/10.34041/ln.v24.561>

Bränström, R. (2018). Hälsa och livsvillkor bland unga HBTQ-personer: vad vet vi och vilka forskningsbehov finns? Stockholm: Brand Factory. https://forte.se/app/uploads/2018/11/unga-hbtq-personers-halsa_se_ta.pdf

Halberstam, J. (2005). *In a Queer Time and Place: Transgender Bodies, Subcultural Lives*. New York: New York University Press.

Lilliquist, E., & Olovsson, A. (2019). Queer nordisk *bygd. *lambda nordica*, 24(1), 11–18. <https://doi.org/10.34041/ln.v24.562>

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2020). Uppdrag att stärka förutsättningarna att skapa mötesplatser för unga hbtq-personer (Delrapport för regeringsuppdrag A2019/01404/MRB; s. 23). Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. <https://www.mucf.se/publikationer/uppdrag-att-starka-forutsattningarna-att-skapa-motesplatser-unga-hbtq-personer>

Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. (2021). Delrapport 2 Uppdrag att stärka förutsättningarna att skapa mötesplatser för unga hbtq-personer 2021 (Delrapportering av regeringsuppdrag 2019/01404/MRB). Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor. <https://www.mucf.se/publikationer/delrapport-2-uppdrag-att-starka-forutsattningarna-att-skapa-motesplatser-unga-hbtq>

RFSL. (2019, oktober 23). Bemötandetips: Minoritetsstress [Verksamhets hemsida]. Regnbågsfamiljer i väntan. <https://www.rfsl.se/verksamhet/regnbagsfamiljer-i-vantan/bemotandetips-minoritetsstress/>

Samkönade äktenskap vanligast bland kvinnor. (2018, november 27). [Myndighetshemsida]. Statistiska Centralbyrån SCB). <http://www.scb.se/hitta-statistik/artiklar/2018/samkonade-aktenskap-vanligast-bland-kvinnor/>

Sorainen, A. (2014). Queer Personal Lives, Inheritance Perspectives, and Small Places. *lambda nordica*, 19(3–4), 31–53. <http://www.lambdanordica.org/index.php/lambdanordica/article/view/426>

SOU 2005:41. Bortom Vi och Dom – Teoretiska reflektioner om makt, integration och strukturell diskriminering <https://www.regeringen.se/rattsliga-dokument/statens-offentliga-utredningar/2005/06/sou-200541/>

Tjora, A. (2012). Från nyfikenhet till systematisk kunskap: kvalitativ forskning i praktiken. (S-E. Torhell, övers). (1. uppl.) Lund: Studentlitteratur.

Transformerig. (2020, november 23). Intersex [Verksamhetshemsida]. <https://transformering.se/vad-ar-trans/intersex>

Bilagor

Bilaga 1. Informationsbrev till informanter

Informationsbrev till informanter till studie om hbtqi+ -personer i Jönköpings län

Om intervjun och behandling av personuppgifter

Länsstyrelsen i Jönköpings län genomför i samverkan med Region Jönköpings län en intervjustudie om hur det är att leva i Jönköpings län som hbtqi+-person. Syftet med studien är att undersöka hbtqi+-personers livsvillkor i Jönköpings län genom intervjuer. Målet är inte att presentera en representativ sanning utan att lyfta individers berättelser om erfarenheter och livsvillkor, kopplat till platsen och de människor som finns där.

Jag heter Johanna Thomas (mina pronomen är hon/henne) och jag är student vid Stockholms universitet. Jag studerar kandidatprogrammet i mångfaldsstudier med genusvetenskap som mitt huvudämne. Som en del av min utbildning gör jag praktik på Länsstyrelsen i Jönköpings län på Enheten för social hållbarhet under andra halvan av våren 2022 (april-maj). Som en del av min praktiktid utför jag denna studie åt Länsstyrelsen i Jönköpings län.

Jag tar nu kontakt med dig som anmält ditt intresse för att delta i vår intervjustudie för att informera om studien, dess syfte, och vilka rättigheter du har som informant.

Studien består av en enskild intervju med mig där du får en chans att berätta om ditt liv och dina upplevelser av att vara hbtqi+-person i Jönköpings län. Jag kommer i så stor utsträckning som möjligt att göra enskilda intervjuer genom fysiska möten, med möjlighet till digitala lösningar. Jag kommer att spela in intervjuerna med ditt godkännande. Inspelningarna samt anteckningar från intervjun sparas inte, utan är endast ett arbetsmaterial som minnesstöd för mig och raderas när det inte längre behövs, som senast i slutet av min praktik.

All information som du delar, både under intervjun och utanför den (via exempelvis mejlkontakt) behandlas bara av mig och kommer att anonymiseras och/eller pseudonymiseras i en rapport som publiceras offentligt av Länsstyrelsen i Jönköpings län i slutet av min praktik. De personuppgifter du lämnar omfattas av sekretess i enlighet med 7 § i Offentlighets- och sekretessförordning (2009:641) och i enlighet med 24 kap. 8 § andra stycket i Offentlighets- och sekretesslag (2009:400), samt hanteras i enlighet med dataskyddsförordningen.

Deltagande i studien är helt frivillig. Deltagandet innebär också ett godkännande till behandlingen av den personliga information och de personuppgifter som lämnas. Informationen behandlas av mig som praktikant hos Länsstyrelsen i Jönköpings län. Du kan när som helst under studien välja att inte vara med längre och behöver inte säga varför. Om du väljer att inte längre vara med i studien kommer den information som lämnats att raderas och inte bidra till rapporten. Du kan alternativt begära att specifik information som delats ändras i eller utesluts från rapporten innan den färdigställts. Detta genom att kontakta mig och begära förändringar innan rapporten publiceras.

Om du har några frågor är du välkommen att höra av dig till mig.

Med Vänlig Hälsning

Johanna Thomas
[studiens mailadress]

Så här hanterar länsstyrelsen personuppgifter

Information om hur vi hanterar dessa hittar du på www.lansstyrelsen.se/dataskydd.

Länsstyrelsen
i Jönköpings län